

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

На правах рукопису

КАЩЕНІЮК Володимир Віталійович

НАРОДНА ОПОЗИЦІЙНА ПІСЕННІСТЬ І
ЛІТЕРАТУРНИЙ РУХ НА ВОЛИНІ
(20 - 30-ті рр. XX ст.)

Спеціальність: 10.01.09. - Фольклористика
10.01.01. - Українська література

А в т о р е ф е р а т
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Київ - 1994

ЛННБ України ім.В.Стефаніка

00756371 (Т)

На правах рукопису

КАДЧЕНКО Володимир Віталійович

НАРОДНА СПОВІЩІЙНА ПІСЕННИЦЬ І

ЛІТЕРАТУРНИЙ РУХ НА ВОЛИНІ

/20-30-і рр. XX ст./

• Спеціальність: 10.01.09 - фольклорознавство

10.01.02 - українська література

А з т о р е ф е р а т

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата філологічних наук

Київ - 1994

В. В. Кадченко

Дисертація є рукописом. Виконана вона на кафедрі історії української літератури Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник : академік АН Вищої школи України, доктор філологічних наук, професор М. І. Дубина

Офіційні опоненти : академік АН Вищої школи України, доктор філологічних наук, професор В. А. Качкан
кандидат філологічних наук, професор О. О. Ривак

Провідна організація : Рівненський педагогічний інститут /кафедра української літератури/

Захист відбувається 26 січня 1995 р. о 14 год.

на засіданні спеціалізованої вченої ради Д ССБ.ІБ.21 по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук при Київському університеті імені Тараса Шевченка /252017, Київ-17, бульвар Тараса Шевченка, 14, конференц-зал/.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Київського університету імені Тараса Шевченка /Київ, вул. Володимирська, 55/.

Автореферат розіслано 20 грудня 1994 р.

Учений секретар спеціалізованої ради, кандидат філологічних наук

Л. Ф. Дунаєвська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

На поч. 20-х рр. XX ст. Волинь разом із Східною Галичиною, Буковиною, Закарпаттям у силу політичних причин лишалася відірваною від Великої України, що й спричинило своєрідність розвитку сповісної народнопісенної творчості та літератури цього краю. Особливості фольклору та літератури Західної України і Волині як її північної частини, недостатня визначеність їх, зростаючий аналіз у контексті як сучасної "радянської", так і європейської літератури загалом становить особливий предмет для вивчення.

Західноукраїнська література цього періоду представлена такими письменниками, як В. Босинський, О. Стефанович, О. Гаврилик, П. Кондра, Влас Кизинець /В. Катчук/, Ганна Кожко, М. Левицький, Оксана Катуринська, А. Поліщук, В. Островський, У. Самчук та ін. Деякі з них сподузували ірраціональні політичні настрої, інші ж орієнтувалися на здобутки письменників старшого покоління, на європейську літературу.

У процесі дослідження враховувалися як спільні, так і специфічні риси літератури Волині в її порівнянні з літературами радянської та європейської. Вивчення цих рис сприяє глибокому проникненню в саму суть літературного процесу на Волині. Розкриваються найважливіші особливості культурного життя частини українського народу, що перебував під владою Польщі.

АКТУАЛЬНІСТЬ даного дослідження, отже, полягає у вивченні сповісної народнопісенної творчості та літератури Волині 20-30-х рр. XX ст., у яких відомлася складна історія, соціальне і духовне життя народу в осмисленні проблематики й поетики творів письменників-волиняків, що належали до різних літературних напрямків.

Літературному процесу Західної України 20-30-х рр. XX ст. і досліджуваного нами регіону Волині притаманна певна увага такі відомі дослідники, як С. Троянчук, М. Дубина, В. Мазівчук, С. Швабич, М. Ільницький, Р. Грош"ак та ін. Однак у цих дослідженнях, за винятком останніх публікацій, ішлося більше про так звані "пролетарські" фольклор та літературу. У силу тогочасних політичних умов численні народнопісенні і художні твори, що зберігалися у рукописах приватних осіб, сподожках архівів та бібліотек, літературні записки і завжди не вважалися предметом їхнього вивчення. Про них іде мова у дисертації вперше.

- вивчити теоретико-літературні та естетичні погляди кращих представників волинського письменства, їх ідеїно-філософські засади;

- проаналізувати народність, тенденційність, соціальність революційних пісень та віршів, художньої літератури, літературної критики за утвердження їх реалістичних засад;

- визначити об'єктивно-суб'єктивний характер оцінок, даних фольклорному та літературному процесам, а також творчості письменників з рідом вітчизняних та зарубіжних критиків.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНУ ОСНОВУ дисертації становлять дослідження з методології фольклористики та літературознавства, питань історії і теорії літератури, теоретико-літературні концепції представників науково-естетичної думки сучасності із загальних проблем естетики, філософії; документи форумів і зібрань літоб'єднань західноукраїнських письменників.

При опіанті фольклорних та літературних даних і персоналіа у дисертації використано принцип історизму, історико-зіставний та аналітичні методи дослідження.

ДЖЕРЕЛА ДОСЛІДЖЕННЯ є широким періодика Волині й Східної Галичини 20-30-х рр. ХХ ст., твори письменників, видані як у Польщі, так і в СРСР, Чехо-Словаччині, Канаді, США та інших країнах, історико-літературна, методологічно-теоретична, фольклористична, критична, публіцистична й літературна епістолярія, матеріали державних архівів Волинської, Львівської, Рівненської областей, Центрального державного історичного архіву України у Львові, Центрального державного архіву-музею літератури й мистецтва України, особистих архівів Галии Ієжко, М.Людський, С.Смолярчука, фондів Львівської наукової бібліотеки ім. В.Стефаника в Україні, Волинської державної універсальної бібліотеки ім. Олени Пчілки, Центральної наукової бібліотеки ім. В.І.Вернадського у Києві та ін.

ТЕОРЕТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Дослідження літературно-критичного й теоретичного, фольклорного матеріалу цього зводу повинні в сутність означеного періоду в історії волинської літератури загалом, розширити діапазон творчих пошуків та інтересів волинських письменників, їх лабораторій, багату провідати, розширити й збагатити літературну й фольклорну спадщину.

НАУКОВА НАСМІВНА ДИСЕРТАЦІЯ. У роботі зроблена спроба висвітлити розвиток народнопісенної опозиційної творчості і літературного процесу Волині 20-30-х рр. ХХ ст., нерозривно пов'язаних з Західноукраїнською і всією українською літературою загальною. Особлива увага приділяється влученню внесків волинських письменників у національну літературу, у процес творення української культури і державності, оскільки митці Волині завжди були активними учасниками національно-визвольних змагань.

Уперше в українській фольклористиці, літературознавстві показано, що народнопісенна творчість, художня література Волині багаті соціальними, морально-філософськими та етичними проблемами, завжди були на передньому плані боротьби за визволення народу з-під гніту іноземних загарбників. Їм були властиві не-підробний гуманізм, загальнолюдські цінності, дух життєствердуючої віри в побудову суверенної української держави.

дисертація є відтак монографічним дослідженням, що дає наукову систематизацію фольклорного і літературного надутку Волині 20-30-х рр. ХХ ст. Послідовно розглянуто літературні пошуки волинських письменників зазначеного періоду, громадське життя, культурний прогрес, природу, суспільно-виховний характер революційних пісень і віршів, літератури Волині, методи і тенденції їх розвитку.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ. На конкретному матеріалі дати характеристику найважливіших явищ народної опозиційної пісенності, літературного процесу Волині 20-30-х рр. ХХ ст., розкрити складність зародження та провідні тенденції становлення літератури Волині, її розвитку в постнацифікаційний період, показати роль письменників-волинців у визвольній боротьбі проти польських та більшовицьких окупантів, дослідити специфіку й тенденції теоретико-літературної думки митців Волині, утвердження революційно-демократичної методології творчості. Виходячи з вищепоставленої мети, дисертант ставить перед собою такі основні завдання:

— розглянути процес зародження, становлення і тенденції розвитку на Волині народної опозиційної пісенності, художньої літератури та літературно-критичної думки у 20-30-і рр. ХХ ст.;
— формування світогляду волинських літературів, їх приналежність до тих чи інших політичних організацій, участь у громадсько-політичному житті країни;

Дослідження сприятиме більш глибокому осмисленню політичної літератури та фольклору Волині 20-30-х рр., їх роль в західно-українському, літературному процесі загалом, новому прочитанні цього процесу, позбавленому політичної та ідеологічної міфологічності.

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РОБОТИ. Основні положення і висновки дисертації можуть бути використані при навчанні усної народної творчості, історії української літератури 20-30-х рр. ХХ ст., розробці навільних та вузівських курсів, проведенні спецсеминарів та спецкурсів, а також при надбанні наукових досліджень /курсових, дипломних робіт/, виданні творів окремих письменників, фольклорних збірників тощо.

АПРОБАЦІЯ РОБОТИ. Дисертація обговорювалась на засіданні кафедр фольклористики та історії української літератури за участю фахівців кафедри теорії літератури і літературної критики Київського університету імені Т.Г.Шевченка. Деякі її аспекти, основні положення викладені у виступах автора на наукових конференціях молодих учених 1991-1993 рр., історико-краєзнавчих конференціях Луцького педагогічного інституту ім. Лесі Українки "Минуле і сучасне Волині" /1991-1993 рр./, науковій конференції, присвяченій 120-річчю з дня народження Лесі Українки /Луцьк, 1991 р./, науково-теоретичній конференції у Львівській науковій бібліотеці імені Василя Стефаника АН України "Українська періодика: історія і сучасність" науково-краєзнавчій конференції "Литомир в історії Волині та України" /Литомир, 1994р./, науково-теоретичній конференції "Історія геллігії в Україні" /Львів, 1994р./ та ін. По темі дисертації опубліковано 12 статей.

ОБ'ЄКТ І СТРУКТУРА ДОСЛІДЖЕННЯ. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів та висновків, бібліографії. У ній 195 сторінок. Бібліографія включає 250 назв.

З М І С Т Р О Б О Т И

У вступі обґрунтовується актуальність вибору теми дослідження, її новизна, визначено мету і завдання роботи, ступінь її визначеності, вказано джерела та матеріал дослідження, обґрунтовано методологічні підходи та методику їх виконання, теоретичну та практичну цінність роботи, її апробація, обсяг і структуру.

Перший розділ - "Зародження політичної літератури на Волині" /1918-1923 рр./ - привабливий аналіз загальнокультурних та

соціально-політичних, історичних процесів і Волині. Достеявся все-світній знамітний вірш автором дисертації на території Турійського, Ковельського та Володимир-Волинського районів у величезній кількості і вірші тих років.

Особливістю і естетично-народнопісенна творчість населення Волині протягом двох десятиліть була благополучним джерелом тем, сюжетів, образів, стояла біля витоків новітньої літератури Волині 20-30-х рр. XX ст. Величезна, хоч і не оцінена ще й досі належним чином науково і літературно значення віршів, пісень національно-визвольного підпілля. Під час війни було, на жаль, те, що в роки комуністичного режиму до збірників включалися лише так звані "пролетарські" твори, водночас зовсім нехтувалися або ж піддавалися в певній ідеологічній рамі твори представників непролетарського крила.

Глибоко революційна за своїм змістом, ця творчість була, безперечно, частиною національних змагань населення Волині, її поетичним дітищем. Вона об'єктивно відображала західноукраїнську дійсність, виступала історично конкретною із завданнями національного виховання народних мас з метою позбавлення польського окупаційного режиму, подавала картини боротьби волинців за спокій національну і соціальну визволення. І хоч з висотою сьогоденних естетичних вимог окремі пісні і вірші не досягають художніх вершин, але вони були в ті роки одним із активних засобів духовної зброї.

Ще 1936 р. газета "Вісник Української народної республіки" пропонувала надіслати до редакції поряд з дописами нові фольклорні твори, де б пролагувалася українська державотворча ідея. Фольклорні зразки, в основному, опозиційна поетична народнопісенна творчість Волині регулярно друкувалася в часописах "Галицький комуніст", "Селянська правда", "Молоде село", "Українське життя" тощо.

Широко практикувалися в ті роки так звані "вечори саморозваг", які організувала національно свідоме молоді. На них виступали окремі декламатори, співи, а то й цілі хори. Саме тут була можливість вижити, записати з народних уст цікавий фольклорний матеріал, який відразу міг бути використаний з метою політичної й культурної освіти мас. Не мала популярності була й така зброя "жвава газета", що організовувалась, в основному, "просвітцями" по хатах-читальнях.

В одному з репортажів, адресованих начальникові окідного відділу в Луцьку, коментують поліції писав: "Доношу, що в с. Дусь, селі Турчинова, по вечорах збирає ся молоді. Читали, заборонену

літерату, співають заборонені пісні".

Опозиційні пісні й вірні не завжди були, зрозуміло, виконані художньо, адже творилися вони, в основному, звичайними підпільниками. Не позбавлені вони ірраціональності з такими революційними піснями, як-от: "Талітте, талітте, скажені кати...", "Вічний революціонер", "Заповіт", "В неволі скатований люто...", "Не пора", "Не вмерла Україна..." та ін.

Революційні пісні і вірні волинських підпільників творилися, головним чином, українською мовою. Зустрічаються, цюправда, і польськомовні твори, про що в дисертації йде мова докладно.

За ідейно-художнім звучанням народнопісенна опозиційна творчість має ряд різновидів. Найпопулярнішими були мари, болова пісня, пісня-заклик, "алада тощо. Це було викликано вимогами часу. Пісні і вірні найбільш імпонували ритму і змісту тих буремних років /"Дівчата і халці", "Вперед", "Ми переможемо в борні" та ін./

Найбільш цюмленні з них - пісні-балади - ліро-епічні твори на соціально-побутову тематику з динамічними епіетами, що завершуються здебільшого трагічною, часто й фантастичною розв'язкою. Виятково героїчні обставили боротьбу волянців, як всього західноукраїнського народу, зумовили певну значного життєвого матеріалу, що намагався саме жанру балад. Фодіючи в цих піснях-ядеться про добре відомих людей, то-до гіперболізації автори вдавалися не часто. У таких творах найше відомі й домисли. Особливистів їх є пародовіс динамічне насиченість, героїчно-трагічний характер, зображення героїв вияткової мучності і самокертвонності. Пісні-балади цю смерть повстання образно системно, епізодично високої напруженості до традиційних історичних пісень, проте вирізняються певним ліричним елементом. У них здебільшого подані драматичні ситуації: туга сестри за братом, матері за пожеглим сином, коханої за пореченим. Епічно змальовується прощання умираючого з рідною. В окремих ядеться про трагічну загибель патріота-українця в Луцькій, Дубенській, Рівненській, Ковельській й Явницькій /"Поки нам товариш...", "Хутко ся звістка..." та ін./

У баладах, здебільшого, немає прямих вказівок на час. На першому плані в них - психологічний стан персонажів, напружені драматичні колізії /"Дивная пошва", "Понад річков Стрипою" тощо/. Вони мають переважно діалогічну будову. У діалогах нерідко розмаїлі традиційно-нові мотиви, катів з хованими подальше

польським ценою розкривається характер героїв, їх ставлення до найколишнього – відтворення подій, зумовлених окупаційними режими, ладен, які і є основним предметом опізування цими анонімних авторів / "Пісня про Богдана", "Пісня про Івана Кулачівського" та ін./, Тонкий твір відзначається своєю фактурою, своєрідною логікою.

Робиться огляд розвитку волинської періодики, що з'явилась в горнилі визвольних змагань та в перші роки відпольського панування, основне місце відводиться висвітленню ролі і місця творчості Т.Шевченка та Нефі України в літературному процесі цього періоду.

На Волині, як і в усій Західній Україні літературне життя з самого початку являло трьома паралелями, відзначалося гострою політичною боротьбою. Якщо національно-демократичні письменники орієнтувались на побудову суверенної української держави, повне позбавлення політичної опіки як Польщі, так і СРСР, то ліберально-демократичні літератори відстоювали забезпечення усієї повноти національно-культурного розвитку Західної України в межах Польщі на правах автономії. Письменники лівого крила, які покладали надії на більшовицький Схід, тривалий час зірли у "світову революцію", творили так звану "пролетарську" літературу, становили третю групу літераторів Волині.

Затоки позитивної літератури починаються з поезії. Зібрали друкувались на сторінках великих листків, газет, журналів, множилися копіївальними засобами, що допомагало оформляти живе слово в гострий політичний заклик.

Поети національно-демократичного та ліберально-демократичного спрямування П.Мазівкавич /"На білугі земі"/, С.Іванченко /"Інтернаціональна байка"/, І.Горішник-Друцькийський /"Лани чорнірі"/, протестували проти великопольських політистів та Гельшольдських орд, що захопили українські землі, потопивши в крові українську революцію. Тема воєн"ствання Східної і Західної України звучить в поезіях І.Атаманюка /"В чужині", "На чужині" та ін./, До піднесення національної культури і літератури закликав простий люд В.Острозький /"Холмський думак" та ін./, Зародження літературного процесу на Волині пов"язано з іменем А.Цапляна, з його збіркою "Супина надієв" /1918/ та зовнішнім редактором, який виступав ісаурчим, творами відчувалось гірше перекорієвськ обрццїєв поля України;

У 20-х рр. активізується діяльність літературних сил. Героїка свідченням боротьби трудящих Волині одужить дещо релом творчості: для таких "гурмечів возе" одняння", як К. Тива /"Січчавва пісня ріки"/, Гення Жижко /"Криво", "Я віро", "Хай день настане", "Привіт з турми", "Гі дуриць, мамуно доба" та ін./ Не їх поетичній творчості відчутний вплив фольклорних мотивів.

Початок 20-х рр. позначений також розвитком прози. В. Острозький 1921 р. видає повість "Хмара Дубиня". Того ж року виходить збірка оповідань "Віщі і пастир". Твори митця присвячені подіям на Холмщині і Волині після ліквідації унії та запровадження християнського провіщення.

Ще живучи в Києві, К. Поліщук видає збірку прози "Перед мотил і жути" /1918/. А далі одні за одних виходять його книги "Первона марезо" /1921/, "Звуколірність" /1921/, "Маніщани" /1922/, дві редакції роману "Отман Зеланий" /1922-1923/ та ін. У цих творах проваїк основну увагу приділяють проблемам соціальним, породженим революційною боротьбою.

К. Поліщук - збирач народної творчості. 1921 р. вийшло дві книги зібрані "Скарби віків" та "Жанр землі". У них намагався в'ясувати народну етимологію окремих термінів, гідрич'я тощо.

У 20-х рр. пробує свої творчі сили у прозі й А. Павлюк. Оповідання "Незнайоме" /1922/ він написав у часі подвигівних записів вояка УНР. Автор захоплюється героїчним подвигом захисників Української держави, засуджує лицемірно й короткотіть.

Уже в перших друкованих роботах М. Луцкевича проявились індивідуальні особливості його мисля. Оповідання Луцкевича врівають с'яком безкомпромісності по відношенню до політичних опонентів /"у пені"/, "Ісхаріоти" та ін./ У збірці "Наші ітукарі" /1923/ автор виводить типові образи с'яських хлопчиків. У повісті звучать саркастичні щодо довірялого ставлення до польського уряду з боку селян, заклик здобути освіту.

Звично слабка у цей час розвивається драматургія. У "Досвітній збірці" натрапляємо на водатіль Гореміки-Крупчинського "Утравалоє", який однак не відзначається художньою досконалістю.

1921 р. у Львові виходить п'єса-казка З.Островського "Соняшник", яка принесла немалий успіх авторові, бо користувалася популярністю серед дітей, була поставлена кількома аматорськими трупамі на Волині.

У публіцистичних статтях І.Гореміка-Крупчинський відстоює права українців у Польській державі, виступає проти колонізації, з недовірою ставиться до так званої "українізації на Великій Україні" /"Українці чи "русини"", "Де ми?..".

З камери-одиночки Ганна Жежко передає на волю публіцистичні статті, політичні памфлети, у яких критикує агонізуючий лад Польщі /"З тюрми", "За що караш?" тощо/.

Досягнення новітньої літератури Волині на етапі її зародження /1918-1923 рр./ дали можливість уже в середині 20-х рр. спрямувати зусилля її творців на виконання чи не найголовнішого завдання - створення художніх творів, які б вивели волинську новітню літературу врівень з галицькою та великоукраїнською.

У другому розділі - "Бурхливий розвиток літературного життя на Волині" /1924-1932 рр./ - розглядається суспільно-політичні умови Польської держави середини 20-х - поч 30-х рр., які спричинили активізацію літературних сил. Розділ охоплює в цілому творчість письменників Волині періоду, коли новітня література досліджуваного регіону перетворилась у велику силу художнього впливу на широкі трудящі маси, коли прогресивні літературні і творчі сили намагалися об'єднати свої зусилля проти наступу фашистського режиму цілсудчиків.

У розділі дано огляд волинської періодики цього періоду, де друкувалися художні твори волинських авторів. Звернено увагу на благотворний вплив просвіти в українського народу Т.Шевченка і Лесі Українки на розвиток новітньої літератури. Волині в час найбільшої активізації літераторів-волинців. Даться опітка скремим публікаціям А.Дублянського, К.Глиницького та ін. з наголом на те в обох світочів української літератури.

Розвиток поезії 1924-1932 рр. пов'язаний з творчістю І.Шуцького /"Сумно дивитись", "Синьсер'бле саяло"/, Д.Гаредмірського /"Щіркування бідака", "З волинських контрастів" та ін./, які розітравували про суть життя, причини народних страждань, в дитинстві розділи картини нерівності у тогочас-

ному суспільстві.

Не менш цікавою є й поетична творчість Острівського цього періоду. Так, у віршованій легенді "Луцький братчик" автор відстоює українську православну церкву. А в поезіях "Будьмо крицею", "Доки плуг наш", "До праці" закликає до визволення України з-під білопольського та більшовицького гноблення.

У другій половині 20-х рр. продовжує свою поетичну творчість і Горемий-Крупчинський. Він фатально покладається на долю, у шевченківському дусі кладе свій талант на вітер визволення народу /"Туга", "Я хочу" та ін./.

Поезії А. Волинця відзначаються мелодійністю, вдалим використанням алітерацій, асонансів, звуконаслідування /"Роковини", "У небі ангел пролітав" та ін./.

Версифікаційній вправності сприяла добра обізнаність автора з фольклором. Звучить у його поезіях і визвольна ідея.

У 20-ті рр. демократичні сили відчували реальну загрозу війни. Вірш С.Гарія "Гей, гроза на Сході буде" має антиімлітаристську спрямованість. Антивоєнні та антикомуністичні мотиви властиві віршам А. Карамезича /"З весняних рефлексій", "Зрадник" та ін./.

На період бурхливого розвитку літератури Волині припадає творчість О. Стефановича. Спершу поет друкує вірші в емігрантській періодиці - журналах "Нова Україна", "Веселка", "Український студент", "Студентський вісник". Кращі твори Стефановича з'явилися на сторінках "Літературно-наукового вісника". З різноманітності оточуючих його звуків поет творить свій дивовижний світ поезії, живе у ньому "позачасово" /"Мені сонцем наліто шкерт", "Там дзвонять на вежах", та ін./.

"Потім поетичної свідомості Стефановича ... пливе назад, а не вперед, пливе у світ зберігаючи пам'яті", - зауважує І. Зібер¹.

К. Поліщук у цей час друкується у волинських та львівських часописах. У нашому світі він публікує поезії "Могикан", "Лист" та ін. у яких розмірковує про місце в суспільстві, про складність творення в умовах тоталітарної системи.

¹ Зібер І. Вступна частина // Стефанович О. Зібрані твори. - Торонто, 1976. - С. 7-8.

Творчість А. Павлюка середини 20-х рр. близька тематично до поезії лівих. Прорадянськи настроєний, він встановлює контакти з представниками чеського авангарду, друкує окремі поезії і на Великій Україні в журналах "Забой", "Молодняк", "Зоря" та ін. Водночас, будучи поетом європейського масштабу, Павлюк надсилав окремі свої вірші до "Нашого світу", "Літературно-наукового вісника".

Ряд творів Павлюка – інтимна лірика /"І знов...", "Сни" та ін./ . В окремих моментах вона набирає певних рис громадянської /"Давнина", "Дві присвяти" та ін./.

1926 р. поет видає збірку "Осінні вири". Більшість поезій заворожують читача поетичним звукописом, мелодикою ритму, дівінким переливом тонів /"Змрок", "Прощання" тощо/. Підсумком нового етапу творчості стала збірка "Лірика" /1930 р./, де вже досить виразно звучать соціальні мотиви /"Анемичні діти передмістя", "Фабрикантова жінка" та ін./.

Співпраця А. Павлюка з "пролетарськими" журналами "Вікна" та "Нові шляхи" сприяла остаточному переходові його у стан лівих. Книга поезій "Полин" /1932/ хоч і позначена впливом символізму, проте засвідчила, що поет уже став на рейки соціалізму.

Назвичайно суперечливими зарекомендували себе в літературі А. Коломиць та Ю. Косач. Їх поезія була близькою і до "молочушівців", і до "пражів", були у них спроби співпрацювати в редакційно-видавничих видавництвах, однак концепція творення образів найбільше аднала їх з "вісниківською квадригою" /Д. Мосендзом, О. Ольжичем, О. Телігом, Ю. Кленом/.

Християнське світобачення і урбаністична сучасність, звабливий поступ, породженні ним трагедії XX ст., коли наука розвивається швидко, аніж вдосконалюється людська мораль – ось головні мотиви поезії А. Коломиць /"Дисонанси", "Царство" та ін./.

У 1932 р. Коломиць видає збірку поезій "Цвітінні кадри". Вона багата проблематикою, її філософським підґрунтям. Поезії, що увійшли до збірки, естетично фрагментарність зображення життя, спрямована до певної міри іронією /"Брати", "Що один", "Трьох"/.

Ю. Косач у середині 20-х рр. співробітничав з "Літературно-науковим вісником", "Педіагом", "Новими шляхами", "Смоленськими" тощо. Схильністю до філософських роздумів поета про минуле і

сучасне спричинила появу віршів "Богун під Берестечком", "Леопарді", "Кров", "Поєма весни" тощо.

Широкє взнавання зняйшло поезія Косача на "робітничу" тематику. Нові політичні і світоглядні обрії, "революційне" розуміння дійсності в позиції лівих сил – ось що характерне для більшості його поезій, видрукуваних у "Нових шляхах" /"Привіт похмурому сонцю", "Безробіття" тощо/.

Активізація лівих літературних сил у боротьбі проти антиконституційних способів правління Штурського привела в ряди "червоного письменства" нові творчі сили. Не "розсвятили піснями" поневолений п. збирався М. Гаско, який пройшов через підпілля, арешти, допити. 1930 р. виходить його збірка "Обабіч кордону", в основу якої були покладені поезії, написані на Волин'. У них відбилися оті пориви і горіння, яким жило його покоління /"На кордоні", "Крізь шати смутку", "Голодовка" та ін./.

Доля Гаска спитала Я. І. Степанюка, який 1925 р. нелегально переходив польсько-радянський кордон. І хоч його єдина прижиттєва збірка "Струмуєть дні" з'явилась у Харкові 1930 р., у поезіях відчувається душевна тривога і ностальгія за покинутим навіть рідним краєм /"Законі жандармів ішли", "Село замучене", "Над Бугом", "Помста"/.

Поезію А. Іванчука другої половини 20-х рр. можна вважати новим кроком на шляху вдосконалення поетичної майстерності. Вірші Іванчука цього періоду позначені лаконізмом, прагненням наблизити розповідь до живої народної мови /"Безробітний", "Як зм'якла снів веселкова картина" та ін./.

1924 р. К. Ткач надсилав до редакції "Нашого життя" свої твори "Поліський місяць", "Дзюлька", "Злидні", "Невідомій санітарці", які пізніше доповнив і об'єднав у цикл "Робітничо-селянські ритми"¹. Для його поезій характерні прийоми контрастних виставлень, лексико-фразеологічні повтори. Однак частин з них писалася поспіхом: спостерігається такі огріхи, як відсутність римування в окремих рядках, порушення наголосів тощо.

¹ ЦДНА України у Львові. – Ф. 575. – Оп. I. – Спр. 18. – Арк. – 3-14.

² З особистого архіву С. Смолярчука. Зберігається у мене. – В. К.

На середину 20-х рр. припадає розвиток поетичного таланту Є. Смолярчука. Заслужовують на увагу його поезії "Стара баба", "Ой проклята Америко!", "Смерть робітника" та ін./.

Йому вдалося навіть комплектувати рукописну збірку "Червоні стріли", яка була знищена пізніше з конспіративних міркувань.

Оригінальним і плідним письменником зарекомендував себе М. Калинчук. Початок його творчості падає на 20-ті рр. Поезії "Маленький Оленці", "Дівчатко" із циклу "Арешти" - на перший погляд, "невинні" дівчатчі віршики. Однак автор цілком поринає у світ дитячого світосприймання, висловлює думки про несправедливість огочуючого світу.

Підтриманий "вікнівцями", Калинчук багато працює над вдосконаленням прийомів версифікації. Вірші "Тюрма", "З-поза ґрат", "Бунт у ланцях" засвідчили значний поступ їх автора.

Свої поезії М. Калинчук надсилав і до "Нових шляхів", внаслідок чого на сторінках журналу з'являються фрагменти його поеми "Вартівничий", вірш "Ніч" та ін. Поет піднімає проблему гуманізму і революції, інтелегенції і народу.

Перші літературні спроби Власа Мизинця /Василя Матчука/ припадають на 1929 р. Десять поезій циклу "Пісні селянина", надруковані у "Вісках", вливаються в загальну канву революційної поезії тієї доби, перегукується з творами Мирослави Сопілки, К. Ткача та ін. Його поезіям циклу "Ланам, і фабрикам, і шахтам" властива широта синтаксичних конструкцій, вольовий ритм і інтонація, енергія революційного слова.

"Поємом про петлю" представлена поетична творчість О. Гаврилюка поч. 30-х рр. Трагічну долю дівчини-покритки, розчавленої жорстоким і холодним містом, подіє Гаврилюк у своєму творі. Поет підводить читача до думки, що лише боротьба людини за власну гідність, проти безправ'я може наповнити життя істинним змістом.

Помітну сторінку в літературу Волині вписав Ф. Малицький. 1927 р. виходить його книжечка поезій "Холмищина", у якій письменник з безмежною синівською любов'ю говорить про Волинь і Холмищину, малює трагічні картини окупаційної дійсності. Вільність поезії другої збірки /"Поезії"/ - це хвиля "новому життю", "чарівному майбутньому". У радянській періодіці з'явилися позитивні рецензії на збірки поезії Малицького. На небуденний хист поета звернув увагу І. Крушельницький на сторінках "Но-

вих шляхів".

Плідним прозаїком заявив себе В.Островський. 1926 р. він закінчив повість "Хрест отця Василя". Автор проводить думку про необхідність введення в школах і церквах української мови. Того ж таки 1926 р. Островський знайомить читачів з журнальним варіантом повісті "Політики", яка вийшла у видавництві "Нашої бесіди". Наступного року він друкує на сторінках "Народу" повість "Селяни", у якій вперше показав класове розшарування селянства.

В.Островський - збирач легенд і переказів Волині та Холмищини. Опубліковані спершу в тижневику "Наш голос" /"Намінь долі", "Христос ходить" та ін./, вони увійшли до збірки "Нові легенди Холмищини". Темою більшості з них є важке становище холмищаків та волиняків під польською владою.

На цей час припадає початок літературного злету Петра Певного. Герої його творів - звичайні люди, оказічені існуючим ладом /"Ще не так давно", "Історія майданівського дяка", "Козацька доля" та ін./.

К.Поліщука як прозаїка перш за все цікавить історичне минуле України. У цей час він працює над романами "Гуляйпільський батько" та "Отаман Зелений", які вийшли 1925 р. окремими книжками. Наступного року виходить його збірка оповідань "Казка палацу".

В.Косач у прозових творах розвиває провідну тему громадянської війни /"Матрос Вердишук", "Москалівщина" та ін./.

Герої його волеюлюбні, здатні на активний опір.

Письменницький талант У.Самчука розкрився саме в 20-ті рр. Перші його друквані твори припадають на 1925 р. У цей час він зближується з журналами "Духовна бесіда", "Наша бесіда", "Наш світ", редагованими В.Островським. У другій половині 20-х рр. Самчук надсилає свої оповідання до "Дзвонів", "Самостійної думки", "Розбудови нації", "Сурми" та ін. З 1929 р. ряд своїх творів друкує в "Літературно-науковому віснику".

Починаючи з жовтневої книжки "Літературно-наукового вісника" за 1931 р., Самчук починає друкувати роман "Кудлак". Листопадська пізнає тут не так політику, як об'єктивний план самого історичного буття народу. Це роман-застереження проги подвій нових "чумах" на українському ґрунті, які веради

власного бажання легко прощатися з колишніми ідеалами.

1932 р. вийшла перша частина роману Самчука "Волинь" - "Куди тече річка". Як С.Реймонт у "Селянах", О.Бальзак в одноіменному романі, М.Шолохов у "Тихому Доні", Я.Колас у "Новій землі", так і у Самчука, у його романі, співається величний гімн своєму волинському краю.

Талант І.Степанюка швидко розвивався і в прозі. Його перу належать більше десятка оповідань. Збереглися уривки з повістей "Катруся", "Дринка". Прозові твори письменник хотів видати окремою книжкою "Стриківський суд". Оповідання Степанюка дихали свіжістю тих першоджерел, звідки черпалися їх сюжети. Присвячені вони переважно змальованню теми підневільного життя західноукраїнських трудящих, активізації їхньої революційної боротьби /"Стриківський суд", "Після громоки", "Дві зустрічі" та ін./.

Цікавою є й проза М.Калинчука. Письменник у коротких гостросюжетних новелах, оповіданнях, ескізах висвітлив надзвичайно важливі життєві, типові персонажі з глибших волинських окраїн. В.Бобинський зазначав: "Наскрізь свіже й оригінальне тек це, з чим на наших сторінках /журналу "Вісник" - В.К./ виступає молодий письменник Микола Калинчук ..."¹ Намагаючись проникнути у внутрішній світ своїх героїв, прозаїк акцентує на суб'єктивно-виражальних моментах /"Червона пляма", "Динамо" та ін./ . Дещо поверхове розкриті образи селян у повісті "Де ставок і млинок". В окремих творах, аби уникнути пильного око цензури, письменник навмисне переносить дію своїх творів у США /"Злочинець"/, то в Чехо-Словацькому /"Убийник"/, то до Риму /"Прешишний Рим"/, що було виправданним у західноукраїнській літературі прийомом камуфляжу.

У творчому набутку Власа Мизинця значимію є його проза. Тут змальовується насамперед галед, безправ'я селян, пролетаризація волинського села /"Вамдохи", "Кривавий фант" та ін./ . Його оповідання - "адебільшого реалістично-психологічні новели"² - зорієнтовані на добре знання психології селянства, етиди, у яких дія надзвичайно ексцен-

¹ Бобинський В. Наші автори // Бобинський Василь. Гість із ночі. Поезія. Проза. Публіцистика. Літературна критика. Переклади. - К.: Дніпро, 1990. - С.480

² Дубина М. Міжць революційного гарту // Мизинець Влас. Червона коростка. - К.: Радгоспиздат, 1973. - С.16.

сезана у просторі і часі.

Зблатьвів прозу 20-поч. 30-х рр. і О.Гаврилюк. За змістом "Прощайте" - це психологічний етюд, написаний у формі листа засудженого до страти. Не меншою популярністю користувалися його оповідання "Наївний мурир", "В очах дитини" та ін. Ці оповідання слід сприймати в контексті таких творів галицьких письменників, як "Похорон", "Діти", "В дорозі" П.Козлянюка, "Куди йти" С.Тудора, "Кара", "Цілина" Я.Галана.

Цікавим і оригінальним майстром психологічного етюда зарекомендував себе В.Маршук. У його зарисовках відчувається і наростання гніту, і потенційна енергія майбутнього повстання /"Жертва вечірня", "А таки буде" та ін./.

І.Малицький у ряді нарисів збірки "Коллективними шляхами" /1930 р./ оповідає "На панських ланах" /1928¹, повісті "Бистрий Буг" /1925² подає широку картину життя трудящих, розкриває жах імперіалістичної війни.

Знаходимо й окремі драматичні твори, що належать до цього періоду. Серед них, що з'явилися друком, слід назвати тригедію У.Самчука "Слухайте! Слухайте! Говорить Москва!", де показує ся звиродніння людини, яка взяла на озброєння марксистсько-ленінську теорію класового нищення.

Творчою удачею була п'єса М.Калинчука "Пурга" Тригедія тримає читача в стані неослабної уваги, постійної зацікавленості передусім своєю дією, в основі якої лежить подія початку громадянської війни. Картини психологічно глибокі, колізії загострені.

На кінець 20-х рр. припадає написання п'єс Я.Галана "Вантаж" і "Вероніка". Однак тут автор ще не відійшов від дещо наївного, абстрактно-романтичного трактування соціальних конфліктів³.

Бурхливо розвивається, починаючи з середини 20-х рр., публіцистика. Заслужує на увагу політичний памфлет В.Остров-

¹ Див.: Малицький І. Дороза життя. Повість. Оповідання, Поезії. - К.: Дніпро, 1980. - С.145-149.

² Там же. - С.15-112.

³ Крушельницький І. Двері до творчості Я.Галана. // Критичні записки. - Львів, 1951. - С.3.

ького "На островах Іолінезі?", де він різко засудив порядки в Польській державі. Таке ж спрямування мають етюд "Не наш", статті "Природа чи доктрина" та ін. У публіцистичних роботах Островського порушуються важливі питання українізації шкіль, створення українських культурних центрів, активізації діяльності "Просвіти".

Особлигим ВУО, П. Певний проявив себе і плідним публіцистом. Він друкує у тижникові "Українська нива" статті під рубрикою "На теми дня", у яких торкається проблем політичного, громадського і духовного життя українців /"Про українську справу", "В колах приятелів Москви" та ін./.

Ці ж питання піднімаються і в статтях М. Черкаського /"Облудна манія", "Україна без українців" та ін./, О. Ковалевського /"Совдеція на самоході Сталіна", "Совітській Аракічев" та ін./, П. Крижанівського /"Хуртовина бі Сколу", "Не наш" та ін./.

Вурхливий розвиток новітньої літератури Волині співпав у часі з економічною кризою у Польщі, особливо важким наслідком якої були для українського населення. Тому й у кращих творах волинських письменників відображена неслабна воля трудящих до боротьби проти поліційного режиму Польщі.

Третій розділ - "Література Волині постнаціоналізаційного періоду" - присвячений аналізу літературного життя означеного регіону в період з 1933 по 1939 рр. Після розгляду суспільно-політичних умов у Польщі, які спричинили розгрім устаті прогресивної періодики, звертається увага на те, що й в умовах жорстокого тиску з боку властей літератори Волині в легальних і нелегальних засобах інформації друкували художні твори, в яких ставили своє гостре слово-абров на захист українського вільного руху. Даются загальна характеристика таких нових видань, як "Волинський господар", "Рільник", "Культурне життя", "Волинське слово", "Нове правдиве дороге життя", "Шлях", "Церква і нарід та ін. Звертається увага, що видання ліберально-демократичного спрямування були чи не єдиною легальною трибуною волинського письменства.

Акцентується на тому, що в постнаціоналізаційний період звернення літераторів Волині до світлих імен Т. Шевченка і Леся Українки стає особливо помітним. Однак, якщо в попередній період розвитку літератури на сторінках періодики домінували

поезії про обох генії: художнього слова, окремі статті інформативного характеру, то з середини 30-х рр. з'являються ґрунтовні літературознавчі дослідження О.Ковалевського /"Від Шевченка до наших днів", "Вернімося до Шевченка" т. до/, С. Антоновича /"Прометеїзм у творчості Т.Шевченка"/, В.Островського /"Апостол правди і науки" тощо/, О.Пителія /"Леся Українка"/, Я.Бичковського /"Лариса Косачівна"/, А.Волининина /"Волинь у творчості Лесі Українки"/ та ін. Зазначається, що й у те "чорне двадцятиліття" ніхто не сумнівався з Шевченкові та Лесиній геніальності, у їх своєрідності і неперевершеності.

У 1933-1939 рр. на літературному обрії з'являється ряд нових імен поетів-початківців: В.Доманицький, М.Давидюк, А.Слащарчук та ін. У ці роки розвиваються найбільш оперативні такі види лірики: публіцистичний вірш, послання, сповідь, марш, з епічних - репортаж, оповідання, нарис, критична і публіцистична стаття, рецензія.

Окремої уваги заслуговують твори П.Ковалевського-Степового. Він розповідає про загибель кнаків під Крутами /"Кнаків в тягучу годину"/, про спровокований більшовиками голод 1932-1933 рр. /"На цвинтарі"/, співчуває уярмленим народам Радянського Союзу /"Світанок", "Напередодні грози" тощо/.

У поезії 30-х рр. особливо відчутний фольклорний елемент. Належну майстерність у створенні пейзажних картин виявив К.Бугело /"Весна", "Червень" тощо/.

Спостерігається новий сплеск поетичної творчості О.Остафановича. Зрідка з'являються його поезії друком, зате багато їх є з його рукописів.

Досить популярною була його збірка "Стефанос - I" /1931/. Звукові образи поезії чисті, ясні /"Підлили в лампаду масла", "Світліє сіно, де ла кленозі" тощо/. Звернення до біблійствів, словесні формули асоціативних зв'язків - сучасність служать для творення загального мажорного фону.

Своєрідною і неповторною постаттю в новітній літературі Волині була Оксана Матурицька, одна з представниць "правької" школи. Перший вірш її був надрукований 1931 р. в журналі "Гуртуймося" /"Смерть козак"/. Дещо пізніше у тому ж часописі було опубліковано її розлогу віро-епічну поезію "Дума про скраєву левачку", де вона, використавши франківський манер описування, як це бачимо у його "Поемі про білу орочку", розглядає

в поетичній формі трагедій українських князів під Крутами.

У 1938 р. поетеса першу поетичну збірку "Гусла" видає. Вона вловлює нейтонні фібри і щ, лісів, левад її рідного волинського Полісся. Поруч сучасно їй "новітньої руїни" доповнює історичний паралелізм язичницько-ранньохристиянської атмосфери /"і вноду сурмами давенити", "Вдвряє в груди мідь о мідь" тощо/. Окремі вірші - це любовна лірика, стилізована під народні пісні /"на озера, на глибокі", "Плили, плили ко-раблі" тощо/. Уже своєю першою збіркою поезій вона заявила про себе як про одного з фундаторів новітньої культури і літератури Волині в еміграції.

Рядом художньо довершених творів обогатив новітню літературу Волині О.Гаврилюк. /"Плаката", "Пісня матері" та ін/, а в березні 1937 р., в Березі Картувській, куди був кинутий, пише "Берегу" та "Пісня в Березі", які зберіг у пам'яті, а потім надрукував у лівих видавництвах.

Одне з найпомітніших місць у творчості Гаврилюка займає поема "Львів". Як А.Коломиць у "Дев'ятому валу", так Гаврилюк передає події через призму уявлень ліричного героя, який приїжджує до міста з "країни вбогих постолів" - волинського Полісся.

Провіс О.Гаврилюка 30-х рр. належать до найбільш дієвих книг української літератури.

У цей час продовжує розвиватися і проза. З оповідань Ковалю-Степановича постають різноманітні типи і картини західноукраїнської дійсності /"Безробітний", "Ведомий" тощо/. Оповідання, написані під впливом новел В.Стефаніка, були своєрідною відповіддю молодого прозаїка на реакційну політику польських властей стосовно українського населення Волині.

30-ті рр. були плідними для В.Островського. Він пише повісті з життя Холмищини та Волині - "Грім на багнях", "Некелані кліщі", "Під знам'я Христа", що вийшли окремими книжками, оповідання "Журавлі", "Машина", "Колоски" тощо. Твори ці відзначаються глибокою тенденцією до посилення гуманістичного нафору, акцентування на високій цінності особи, її зустрічного, духовного світу.

З особливим гонимом розвивався в 30-ті рр. талант Самчука-прозаїка. Він, як і раніше, співпрацює з "Літературно-науковим вісником" /"Вісником"/. У 1933-1934 рр. друкує на сторінках журналу оповідання "Віднайдення рай", "Поцілунком",

"Жарт життя", "Помст Гафи" тощо, у яких порушує питання моральності своїх героїв, більшість з них увійшли до книги "Віднайлений рай" /1934 р./, де виразно проступає почуття глибокої ностальгії за рідною Волиною.

Доброї слави зажила його повість "Марія" /1934 р./, сюжет якої зовні нагадує звичайну українську мелодраму з патріархально-селянського побуту з його щоденними радощами і болями. І всеж головне для Самчук - показати жахи голодної смерті, синовбивства, розповідати про страшні лихоліття, докопатися до суті таких масових викривлень у людській психіці.

У 30-ті роки Самчук закінчує повість "Гори говорять" /1935 р./ а життя гуцулів, які боряться проти інсаємного поневолення. 1935 р. виходить друга частина роману-тетралогії "Волинь", а 1937 - третя. Самчук поставив перед собою завдання - подати образ Волині, ментальності подішуків, особливості сприйняття ними світових катаклізмів - першої світової війни та визвольних змагань, хвиля яких прокотилася і по всій Західній Україні в десятих роках.

У цей час О.Гаврилюк пише нарис-репортаж "Берега" - один із найправдивіших антифашистських творів західноукраїнської літератури. При всій своїй оригінальності і неповторності повість стоїть в одному ряду з такими книгами, як "Моабітський зошит" Муси Джалиля, "Мертві залишаються молодими" Анни Зегеро, "Траблінське перло" В.Гросмана та ін.

Заслужовує на увагу повість В.Шведа "Поліщуки" /1938 р./ Твір є відгуком на, дещо раніші події 20-х рр. з життя волинського села. Автор реалістично відтворив привільне, безтурботне життя панівних класів, відтворив жахливу картину убогості, животіння простих селян-поліщуків.

Активно розвивається у цей час публіцистика. У неї вкладався весь запал політичних пристрастей /Т.Харченко, І.Власовський, О.Ковалевський та ін./. Автори політичних статей, що друкувалися на сторінках журналу "Червоні і нарід", газет "Волинське слово", "Українська нива" тощо різко критикують політику більшовицької Росії та панської Польщі, накреслюють шляхи демократичних реформ з метою підняття становища населення Західної України, торкаються релігійних потреб, зокрема українізації церкви та школи.

У висновках підводяться підсумки дослідження, узагальнюються основні наслідки дисертації, визначається місце і значення позитивної літератури Волині 20-30-х рр., народнопісенної творчості в літературному процесі того часу, намічається подальші перспективи вивчення окремих літературних і фольклорних явищ зазначеного регіону.

Народна опозиційна пісенність Волині посідає в літературному процесі загалом особливе місце. Вона відображає ідеї соціального розвитку, тісно поєднана з історією суспільства, розвитком громадянської і політичної думки.

Українському художньому слову волинських письменників, тисячани витоку з народнопісенної творчості, властивий міров притаманні риси внутрішня "пісенна" поетичність. Саме з цієї причини новітня волинська поезія, попри значущі здобутки прози, драматургії, займала особливо вагомий місце. Значна частина революційних пісень і віршів стала основою для виникнення кращих зразків революційної поезії таких волинських митців, як Гавло Беляко, Христина Стерничук, Оксана Лятурицька, К.Ткач, М.Каминчук, І.Потем'як та ін.

Традиційній пісенності волинян 20-30-х рр. притаманна певна еволюція її поетики. Опозиційна поезія цього часу мала вже виразно-революційний характер, що склався під впливом національно-визвольних ідей. Це і декламаційність, рішучість пропозиційних заходів, відтворення правди життя, "натуралізму" факту, на чому, в свою чергу, позначився досвід "натуральної школи", характерний для західноукраїнської літератури означеного періоду.

Боротві революційні пісні, в рні, марші, пісні-балади, героїчні пісні, пісні-перекази, притчі своєю політичною насатого відповідали ідеям національного і соціального визволення, були своєрідною відповіддю на санациїні та нацифікаційні заходи окупаційного режиму. У частині з них, до речі, відчувається вплив ідей, пов'язаних з існуванням "молодої Країни Рад", проте більшість з них пройняті немирною ідеєю національно-державного відродження України, в її історичних, етнічно-територіальних межах. Не випадково, отож, що народнопісенна опозиційна творчість Волині була в однаковій мірі небезпечною як для польських великодержавників, так і властей колишнього Союзу.

Поширеною народною опозиційною пісню сприйняли чи лемки пісні "Просвіти". Вона друкувалась у періодіці, розповсюджувалася в листівках, підільних виданнях. Кожна демонстрація, мітинг не обходились без полудняного вірша чи запальної бодлової пісні.

Резолюційні пісні і вірші належать до крайніх зразків волинського фольклору, ми у них десятиліть. Вони продовжують жити в нових умовах, відіграючи важливу роль в ідейно-естетичному, національно-патріотичному вихованні нових поколінь.

Акцентується на тліїні волинських авторів до періодики Львова, Дрогобича, Станіслава та інші х мист Бахманої України, що сприяло активнішому від на Східній Україні, вичленуванню з-поміж усіх оакарчик заднатися літературно-творчість справдних талантів, відібування випадкових людей у літературі, кристалізації таланту обдарованих письменників.

Зародившись в умовах жорстокої національно-визвольної боротьби, новітня література Волині у своїй основі відображала процес невпинного сирнування до революціанізації художнього слова, його бодовитості. Виховані на крайніх зразках вітчизняної і світої літератури, волинські письменники теоричі художні полотна, враховуючи загальноосвітній рівень простого трудівника. Принципи життєвої правди, переважно репортажного відтворення став визначальним для літератури досліджуваного двадцятиліття.

Розвиток літератури Волині 20-30-х рр. був немовдини без творчого значення і засвоєння мистецької спадщини літературних світочів минулого, зокрема творчості Т. Шевченка і Месі України. Твори про цих ватаївів художнього слова знаходимо, практично, на всіх етапах розвитку новітньої літератури Волині 20-30-х рр.

Складання і супереажання шлях розвитку української літератури 1916-1939 рр. загартувала волинська інтелігентство. У цей час з'явилися визначні твори, які на праву, пройшовши випробування часом, увійшли до складання української національної літератури.

Основні положення дисертації викладені в таких публікаціях:

1. Пісні волинського революційного підпілля // Актуальні проблеми сучасного літературознавства та мовознавства. - К.: НМК ВО. - 1991. - С.73-80.

2. Шевченко на сторінках волинської періодики 20-30-х рр. ХХ ст. // дослідження творчості Т.Г.Шевченка. Збірник наукових праць. -К.: НМК ВО. - 1992. - С.52-62.

3. Твори Шевченка і їх інтерпретація в періодиці Волині 20-30-х рр. ХХ ст. // Матеріали XI наукової конференції молодих вчених. -К., 1992. - С.40-47

4. Проза Миколи Калинчука на сторінках журналу "Вікна" // Вісник Київського ун-ту. Філологічні науки. Вип. 5. -К., 1992. -С.41-47.

5. Іван Горемика-Крупчинський і його часопис "Досвітня зоря" в процесі зародження і розвитку літератури Волині /20-ті рр. ХХ ст./ // Матеріали XXXIX наукової конференції професорсько-викладацького складу, студентів інституту. - Ч.2. - Луцьк, 1993. - С.284-285.

6. Волинь у творчості Ганни Жижко // Минуле і сучасне Волині. Краще знаємо: історія, аспекти, перспективи. Тези доповідей та повідомлень II регіональної "Велика Волинь" і VI обласної історико-краснознавчої конференції 8-10 жовтня 1992 р. - Луцьк, 1993. - С.39-45.

7. Громадянська лірика Ганни Жижко 20-х рр. ХХ ст. // Матеріали VI всеукраїнської наукової конференції з історичного краєзнавства. - Луцьк, 1993.

8. Поезія Миколи Калинчука на сторінках журналу "Вікна" // Минуле і сучасне Волині. Історичні постаті краю. Тези досліджень та повідомлень V Волинської історико-краснознавчої конференції 11-13 жовтня 1991 року. - Луцьк, 1991. - С.11-112.

9. Періодика Волині 20-30-х рр. ХХ ст. //Українська періодика: історія і сучасність. Тези науково-теоретичної конференції 9-10 грудня 1993 року. - Львів, 1993. - С.56-60.

10. І.Власовський - побратим православної української церкви на Волині у 20-30-х рр. ХХ ст. // Історія релігії в Україні. Тези повідомлень IV круглого столу. - Львів, 9-10 травня 1994 року. - Київ-Львів, 1994. - С.80-81.

11. Поезія Кузьми Бугеля на сторінках волинської періодики 30-х рр. ХХ ст. //Матеріали науково-кращавчої конференції "Житомир в історії Волині та України".-1994, С.61- 3.

12. Поетика народних опозиційних пісень Волині 20-30-х рр. ХХ ст. //Послуження з філології. Вип. 3.-К., 1994.- С.10-26.

Кашенюк В.В. Народная оппозиционная песенность в литературный процесс на Волини /20-30-е гг. ХХ в./.

Дисертація на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности Ю.01.02. - фольклористика, Ю.01.02. - украинская литература, Киевский национальный университет, Киев, 1994.

В работе впервые в украинском литературоведении и фольклористике исследуется процесс зарождения и тенденции развития устного народнопесенного творчества и литературы на Волини /20-30-е гг. ХХ в./ . Особое внимание уделено мастерству народных оппозиционных песен, творчества поэтов, прозаиков, драматургов, публицистов. Идет также речь и о их участии в национально-освободительном движении.

This is the first work which contains research on a process of conception and tendencies of development of oral folk works and development of literature in Volyn from 1920-39. Special attention is paid to the oppositional folk songs and the creation of publicists. It also speaks about their activities in the national liberation movement.

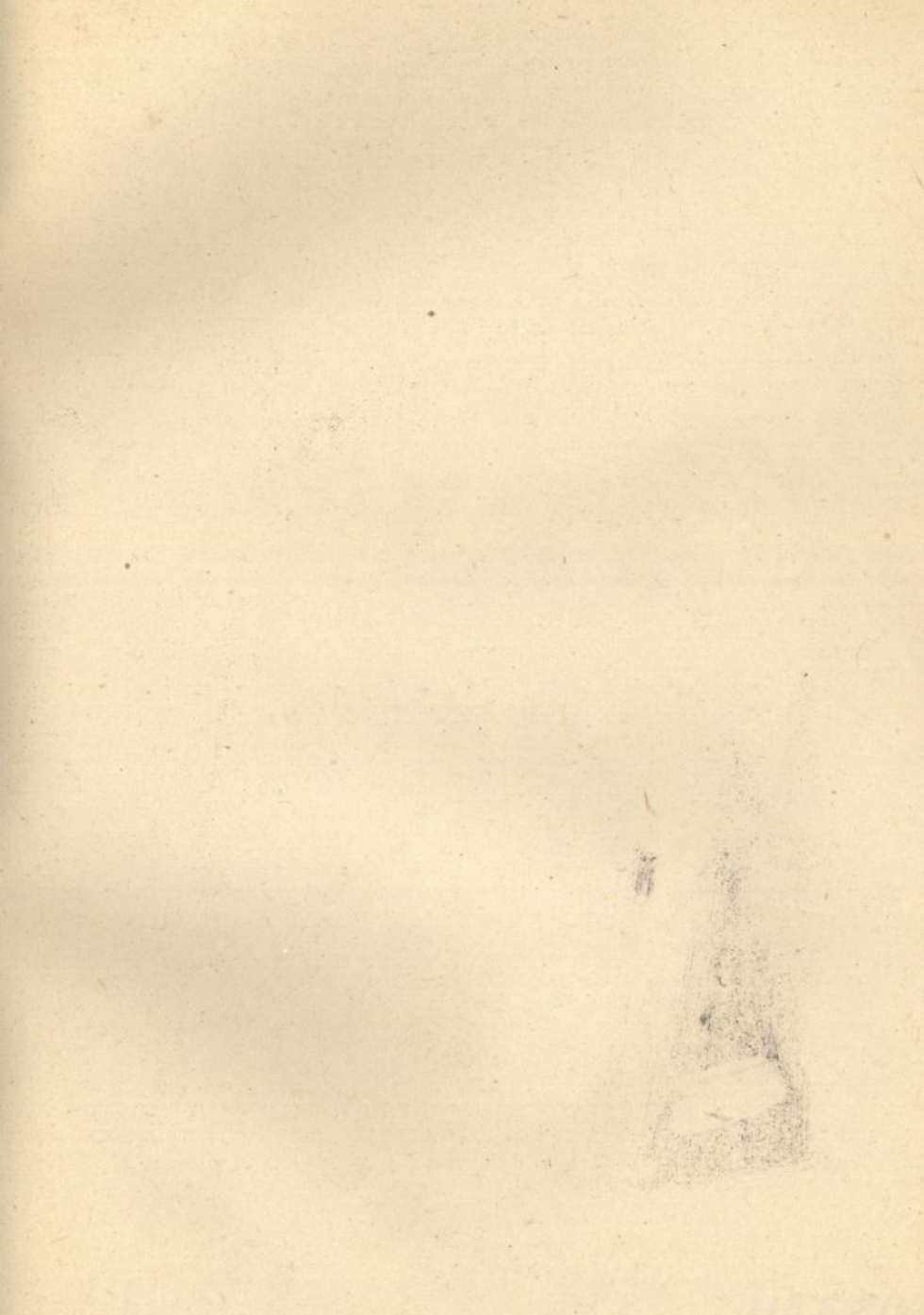
Kashchenyuk V.V; Oppositional folk songs. The Literary process of the Volyn region in 1920-30 -s.

A thesis to fulfil the requirements of a master's degree in philology, speciality code 10.01.02 - Ukrainian Literature, the Kiyiv National University, Kiyiv, 1994.

In this work for the first time in Ukrainian literary criticism a research is carried out on the beginning process and the trends of the development of literature in Volyn.

Special attention is paid to the literary skills of writers-poets, prose writers, playwrights, publicists and their participation in the national liberation movement.

Ключові слова: тенденція, поезія, напрям, розміри, наступальність, тропи, засоби, опозиційна пісенність, народно-визвольні змагання, різномери, поетика, мова проза, основа лірика та ін.

11

AB 31.620